

Mezinárodní styky králů českých v příčině Slezska.

Podle přednášky v Právnické Jednotě napsal Dr .M. STIEBER.

I.

Mezinárodní styky králů českých v příčině Slezska vyskytují se ve dvojí formě. V první době jsou to styky mezi králi českými a knížaty slezskými, v pozdější době mezi králi českými jako pány Slezska a vladaři cizími.

Stará pověst, která poji polské vladaře k praotci jich Piastovi, spíná s ním i rod knížat slezských. Mimo pouto krevní bylo u nich s vladaři polskými leckteré pouto odvislosti, ač nelze je přesně zjistiti.¹⁾ České styky se Slezskem byly již za knížete Břetislava I. Z bojů o Slezsko zbyl mu roční poplatek 500 hř. stříbra a 30 hřiven zlata, který platil polský kníže Kazimír. O tento poplatek byly mnohé boje, ale pak s něho sešlo. Za králů českých vstupuje Přemysl Otakar II. v styky s vévody slezskými. Hrozící válka s Rudolfem I. má jej k tomu, aby uzavřel r. 1277 spolek se slezským vévodou Boleslavem Lysým a jeho synem Jindřichem Javorským. Vratislavský vévoda uzavřel s ním pak dědicovou smlouvu. Po smrti Otakara II. mělo se mu k doživotnímu užívání dostatí Kladsko, jeho země po smrti jeho měly pak napadnouti Přemyslu Otakarovi. Když král německý Rudolf I. uchází se o přízeň vévod slezských, aby král český

¹⁾ Časopis Musea král. Českého, 1885, 142 a násl. Vavř. Jos. Dušek, O připojení knížetství Slezských ku koruně české. Kapras, Právní dějiny zemí koruny české, II., 97, Dr. C. Grünhagen, Geschichte Schlesiens, I., 9.

v týle byl ohrožen, obrací se Přemysl Otakar II. na ně o pomoc sám. Kdyby se králi německému — volá k nim — podařilo, aby Přemysla Otakara zdolal, nenasytná hltavost německá rozevřela by svůj jícen ještě více. Záškodný hlad německý vztáhl by své přelačné ruce až k samým krajům slezským.²⁾ Knížata slezská králi českému tehdy pomoci neodepřeli a bojovali po jeho boku v nešťastné bitvě na Moravském Poli.

Za Václava II. jsou styky se Slezskem velmi časté. S Jindřichem IV., vévodou vratislavským a slezským uzavírá dědickou smlouvou o nástupnictví ve vévodství slezské a vratislavské pro případ smrti Jindřichovy.³⁾ Povahy mezinárodní smlouvy nebéře jí ani potvrzení její králem německým Rudolfem II.⁴⁾ Panství Václavovo v Polsku oživuje mezinárodní styky obzvláštní měrou. Uzavírají se smlouvy o sporném území,⁵⁾ o jeho postupu,⁶⁾ o hranicích,⁷⁾ o vzájemné pomoci, aby země a právo byly dobyty a hájeny,⁸⁾ aby hrady a tvrze ve válce byly otevřeny⁹⁾ a dojednávají se následky, jaké vzejdou, bude-li smlouva porušena.¹⁰⁾

Vlastní panství králů českých nad Slezskem pochází z doby lucemburské. Založil je král Jan a Karel IV. Rozdrobenost zemí a časté spory jejich pánů, malá bezpečnost, nedostatečný právní řád, klesající blahobyť, potřeba ochrany mocnějšího pána jim pomáhaly.¹¹⁾ Nejčastější forma nabytí bylo udělení léna.¹²⁾ Na dřívější poměr českých králů ke Slezsku se ani nehledělo. Poměr založil se znova. Vévodové se českému králi teprve nově v manský poměr poddali. Vé-

²⁾ Dušek, I. č. 154.

³⁾ Jireček, Codex juris bohemicus, I., 245, Regesta Boh. II., 652.

⁴⁾ L. c.

⁵⁾ Viz mé České státní smlouvy, I., Přílohy č. 15.

⁶⁾ L. c., č. 12.

⁷⁾ L. c., č. 21.

⁸⁾ L. c., č. 16.

⁹⁾ L. c., č. 21.

¹⁰⁾ L. c., č. 20.

¹¹⁾ Dušek, I. c., č. 318.

¹²⁾ Grünhagen u. Markgravi, Lehns- u. Besitzurkunden Schlesiens, I., 129, list stínavského vévody Jana ze dne 29. dubna 1329, list hlohovského Jindřicha IV. ze dne 9. května 1329, Č. stát. sml., 302, 306.

voda poddávaje se leckdy prohlašoval, že dosavad knížetem a manem českého krále nebyl (non esse principem et vasallum).¹³⁾ Za poddání se v manství skytají se někdy zvláštní výhody, o nichž rozhodčí rozhodují.¹⁴⁾ Těmito lenními smlouvami založen byl sice státoprávní poměr, ale poněvadž se vévodové slezští, jsouce neodvislí, v takovémto poměru dříve nenalézali, jsou smlouvy jejich, jimž se své neodvislosti vzdávají, smlouvami mezinárodními. Kromě formy lenní připojovalo se území vévod slezských k českému království ještě jinými způsoby. Tak byl to postup za úplatu¹⁵⁾ nebo výměna za léno,¹⁶⁾ výplata zástavy,¹⁷⁾ dědický zápis¹⁸⁾ a vzdání se země.¹⁹⁾

V době, kdy ještě celé Slezsko nebylo nabyto, vstupují králové čeští i v jiné mezinárodní smlouvy s knížaty slezskými. Tak uzavírají se smlouvy válečné na pomoc proti nepřátelům ať v zemi, ať mimo zemi, stanoví se náhrada, která za pomoc bude placena, určuje se způsob, jak se dobytá země a kořist rozděljuje, a dává slib, že k válečným úkonům hrady se otevrou, nepřátelé smlouvy v zemi trpět se nebudou a úředníky stíhati dají.²⁰⁾ I obvyklý způsob, jak se mezinárodně peníze opatřují, vyskytuje se ve smlouvách knížat slezských. Za přijaté peníze dává se město do zástavy.²¹⁾

O nabyté držbě ve Slezsku uzavírají se však dále také smlouvy s cizími mocnáři. Blízké sousedství s Polskem vede české krále k mezinárodním smlouvám s králi polskými v příčině Slezska. V popředí jich stojí smlouva polského krále Kazimíra ze dne 24. srpna 1335, uzavřená s králem českým Janem a synem jeho mrakrabím Karlem. Král Jan a Karel

¹³⁾ Gr ün h a g e n, I. c., II., 559, list Kazimíra, vévody těšínského ze dne 18. února 1327, 577, list vévody Jana ze dne 24. února 1329 v příčině Zátorska.

¹⁴⁾ Gr ün h a g e n, II., 16, list krále Jana ze dne 7. května 1329.

¹⁵⁾ Č. stát. sml. č. 59, 64, 114, 126.

¹⁶⁾ L. c., č. 91, 98, 99.

¹⁷⁾ L. c., č. 34, 104.

¹⁸⁾ L. c., č. 104, 157, 190.

¹⁹⁾ L. c., č. 220a.

²⁰⁾ L. c., č. 102, 121, 147, 157.

²¹⁾ L. c., č. 103, Gr ün h a g e n, I., 308.

vzdávají se všeho práva na Polsko, král Kazimír všeho práva na Slezsko, mimo jiné zejména v příčině vévodství Těšínského. Vyslanci Kazimírovi prohlašují za něho: »Rex Poloniae eisdem dominis regi Bohemiae et marchioni Moraviae optime favet de omni jure, dominio et proprietate, quae habent vel se habere asserunt in dominiis, ducibus et ducatibus praedictis, ipsosque nullo modo unquam tempore impedit super ipsis nec duces aut ducatus ipsos vindicabit, impetet vel assumet in praejudicium dominorum praedictorum regis et marchionis et heredum suorum, ipsosque super eisdem in nullo penitus per se vel heredes suos aliquater molestabit, poenam et severitatem excommunicationis ipso facto, si contravenerit, incururus.«²²⁾ V nové smlouvě ze dne 9. února 1339 král Kazimír to opakuje, vzdávaje se pro budoucnost všech práv »in perpetuum«, která by jemu nebo jeho dědicům a nástupcům mohla v příčině Slezska náležeti a přísežně to »actis sacrosanctis evangeliiis« zaslíbuj.²³⁾ Též smlouvou ze dne 1. května 1356 vzdává se za sebe a všechny své dědice a nástupce všeho práva, které by jemu a království nebo koruně polské příslušelo na Svídnicko a Jayorsko.²⁴⁾

Smlouvy s králi polskými sjednávají někdy napřed komisaři a vyslanci (commissarii, legati, oratores)²⁵⁾. Panovníci pak je ratifikují.²⁶⁾ Vyslanci formulují přísahy, kterými králové smlouvy mají zaslíbiti.²⁷⁾ Někdy se i králové scházejí, aby se o sporných člancích dojednali, jednou v Slezsku a jednou v Polsku.²⁸⁾ Zpravidla potvrzují se v nové smlouvě všechny smlouvy staré.²⁹⁾ Některá smlouva vztahuje se na všechny i mimočeské země. Mají ji zaslíbiti

²²⁾ Grünhagen, I., 4, Jireček, Korunní archiv český, č. 114.

²³⁾ Korunní archiv, č. 164.

²⁴⁾ Grünhagen, I., 507.

²⁵⁾ Dogiel, Codex diplomaticus regni Poloniae, I., 32 (1538), 245 (1589), 351 (1732).

²⁶⁾ Dogiel, l. c.

²⁷⁾ Dogiel, I., 245.

²⁸⁾ Č. stát. sml., č. 317.

²⁹⁾ Dogiel, I., 245 (1589), 234 (1613), 300 (1633), 331 (1677), 351 (1732).

kromě stavů českých, moravských a slezských také stavové uherští a rakouští.³⁰⁾

S králi polskými uzavírají se válečné smlouvy a míry.³¹⁾ Král český Jiří sjednává s králem polským rýží bratrství, přízeň a přátelství. Nikdo nemá proti druhému a jeho zemím sám anebo někým jiným pomáhati a raditi. Oba mají hleděti svého dobra a cti, jak budou moci.³²⁾

Hranice mezi Slezskem a Polskem byly v stálém nepokoji. Porušení hraničného míru bylo ustavičným předmětem úmluv mezi králi českými a polskými. Porušení míru vyhláší se v městě polském nebo slezském a tam oboustranní rozhodčí věc rozhodují.³³⁾ Někdy to soudí hejtmani, s každé strany přibrání, nebo zvláštní komisaři. Lůpeže soudí, kdo má pravomoc, kde byly spáchány. Škůdcové mají na hranicích býti zadrženi. Psanci jedné země jsou psanci i v zemi druhé.³⁴⁾ Když byl v Němcích všeobecný mír z r. 1495 všechnu soukromou půtku zapověděl, je její záповěď i předmětem mezinárodních smluv. Také mezi králi českými a polskými.³⁵⁾ Mají-li obyvatelé jednoho státu nějakou pohledávku proti obyvatelům státu druhého, nemají sáhati ku svépomoci, nýbrž řádnou cestou práva svého hleděti, »in iurisdictione et iure, ubi reus residet«. Nároky, které má někdo z obyvatelů jedné země proti vladaři země druhé, mají se před jeho rady, počtem nejméně sedm, vyříditi. Spory vladařů nebo zemí mezi sebou má souditi šest radů, tři z každé strany. Pro spory tyto předepisuje se písemné řízení.³⁶⁾ Stanoví se, že opovědníci, vražedníci, lupiči, škůdci a rebelové nemají v žádné zemi najíti útočiště. Kdo by je chránil, má býti trestán.³⁷⁾ O škodách, které se na pomezí slezském a polském způsobí, o vzájemných rozmíškách má se jednati na zvláštních schůzích, které první rok v městě slezském, druhým v městě polském mají

³⁰⁾ Dogiel, I., 245 (1589).

³¹⁾ Č. stát. sml., č. 135, 329.

³²⁾ L. c., č. 317, 320.

³³⁾ L. c., č. 81.

³⁴⁾ L. c., č. 87, 107, Dogiel, I., 32 (1538).

³⁵⁾ Dogiel, I. c.

³⁶⁾ Dogiel, I., 245 (1589), Č. stát. sml., č. 317, 320,

³⁷⁾ Dogiel, I. c.

se odbývati.³⁸⁾ Škůdce král ztrestá a k náhradě přiměje.³⁹⁾ Všechny cesty, všechny řeky, všechen obchod jsou obyvatelům obou zemí volny. Voda a země má obojím poddaným býti svobodna a před represaliemi a stávkami chráněna. Jen obvyklá mýta mají se platiti. Žbraně mohou se z jedné země do druhé vyvážeti, za vědomí vladařova pro službu vojenskou v jeho území dobrovolníci získávati.⁴⁰⁾ Na začátku 18. stol. se však již tento článek ze smluv vylučuje.⁴¹⁾ Ve smlouvách děje se také opatření v příčině mince. Stanoví se, že obě strany mají míti na péči, aby se v jejich zemích falešná mince nerazila a do druhé země nevyvážela.⁴²⁾ Také o volném příchodu obyvatelstva země jedné do země druhé dějí se úmluvy. Do obchodních smluv náleží, předepisuje-li se, že se ve Vratislavi nesmí na škodu království polského právo skladné vykonávati.⁴³⁾

Kromě králů polských uzavírají se v příčině Slezska smlouvy také s jinými panovníky. Tak na př. s markrabími braniborskými,⁴⁴⁾ s králem uherským Matiašem. Na odškodněnou postupuje král český Vladislav II. vévodovi Janu Albrechtovi díly Slezska, při čemž se však vyhrazuje »*superioritas et dominium corone regni Bohemiae*«. ⁴⁵⁾

II.

Obzvláštní pozornosti zasluhuje však mezinárodní poměr, do kterého se dostalo Slezsko za válek s pruským králem Fridrichem II. Když zemřel Karel VI., vystoupil tento král se svým nárokem na dolnoslezská vévodství Lehnicki, Břeh, Volov a hornoslezské Krňovsko. Krňovsko přešlo na dům braniborský koupí markrabí Jiřího od Jiřího ze Šelmberka. Koupě tato byla i králem Ludvíkem (1523), i králem Ferdinandem I. (1532) potvrzena. R. 1595 odkázal je Jiří

³⁸⁾ Dogiel, I., 32 (1538).

³⁹⁾ Č. stát. sml., č. 317, 320.

⁴⁰⁾ Dogiel, I., 245 (1589), Č. stát. sml., č. 317, 320, 329.

⁴¹⁾ Dogiel, I., 351 (1732).

⁴²⁾ Č. stát. sml., č. 317.

⁴³⁾ L. c., č. 353.

⁴⁴⁾ L. c., č. 143, 166, 171.

⁴⁵⁾ L. c., č. 333, 340.

Fridrich kurfirstovi braniborskému Jáchymovi Fridrichovi. Když r. 1603 Jiří Fridrich zemřel, ujal se držby Krňovska kurfirst Jáchym, chtěje je svému synovi Janu Jiřímu propůjčiti. Za tím účelem ucházel se r. 1604 o císařské povolení. Rudolf II. ho reskriptem ze dne 27. listopadu 1607 odepřel, poněvadž po vymření oprávněné linie léno spadlo zpět na korunu. Odnětí léna mělo se projednati právem, a zatím zůstalo léno v rukou Jana Jiřího. Poněvadž se však Jan Jiří také povstání bělohorského účastnil, byl dán do říšské klatby a jeho země zkonfiskovány. Krňovsko obdržel roku 1622 lénem kníže Lichtenstein. Prusko hlásilo se se svými nároky na Krňovsko jak při míru vestfálském, tak i při císařských volbách r. 1636 a 1653.⁴⁶⁾ O Lehnici, Břehu a Volovu uzavřel poslední Piast Bedřich Lehnický dne 18. října 1537 dědickou smlouvu s kurfirstem braniborským Jáchymem. Bedřich Lehnický obdržel k testování privilej od krále Vladislava II. ze dne 14. dubna 1511. Stavové čeští podali však proti oné dědické smlouvě odpor, ukazující na to, že podle majestátů Karla IV. a Vladislava II. ze dne 11. ledna 1510 od zemí, ke koruně české inkorporovaných, ničeho nesmí býti zcizeno. Ferdinand I. následkem toho dne 18. května 1546 tuto dědickou smlouvu zrušil.⁴⁷⁾ Když poslední z Piastovců Jiří Vilém r. 1675 zemřel, ohlásil kurfirst Fridrich Vilém své nároky na zmíněná knížectví. Jednání vedlo k tomu, že kurfirst vzdal se r. 1686 svých nároků na Krňov, Lehnici, Břeh a Volov za kraj Svěbodzimský (Schwiebus), který náhradou měl obdržeti. Vyslanec rakouský uzavřel však s korunním princem tajnou úmluvu, že se vzdá tohoto kraje, jakmile se stane panovníkem. R. 1694 pak vskutku tak učinil, ponechávaje svým potomkům, aby v příhodné chvíli své nároky uplatnili.⁴⁸⁾ Králi pruskému jevila se proto příhodná doba, když Karel VI. zemřel. Jeho

⁴⁶⁾ Preuss. Staatsschriften, I., 43, Actenmässige u. rechtliche Gegen-Information (Schlesische Kriegsfama) č. VI.—XV., Dr. C. Grünhagen, Geschichte des ersten schlesischen Krieges, I., 120 a násl., Josef Z u k a l, Slezské konfiskace 1620—1630, 5 a násl.

⁴⁷⁾ Grünhagen, Gesch. d. ersten sch. Kr., I., 123.

⁴⁸⁾ Grünhagen, I. c., 130, F. A. Slavík, Pruské usilování o země české, 12,

vyslanec ohlásil jeho nároky, k slibům i hrozbám sáhaje. Fridrich, nečekaje však konce jednání,⁴⁹⁾ vpadl v prosinci r. 1740 do Slezska.

Stejně s válečnými operacemi vedly se z pruské a rakouské strany publicistické právnické pře o nárocích Pruska na Slezsko.⁵⁰⁾ V lednu r. 1741 sepsal na podnět pruského dvora Ludewig, kancléř university v Halle, traktát s nadpisem »Rechtsbegründetes Eigenthum des kgl. Churhauses Preussen und Brandenburg auf die Herzogthümer und Fürstenthümer Jägerndorff, Liegnitz, Brieg, Wohlau und zugehörige Herrschaften in Schlesien.⁵¹⁾ Pojednání to bylo publikováno v novinách a zároveň vydáno ve zvláštních otiscích. V únoru napsal k tomu slavný právník Cocceji, který byl tehdy šéfem pruské justiční správy, »Nähere Ausführung des in denen natürlichen u. Reichsrechten gegründeten Eigenthums atd.⁵²⁾ Dokazoval v něm, že vévodství slezská poddala se jako manská koruně české, ale právo dispozice si ponechala. Právo toto bylo od českých králů uznáváno. Poněvadž koruna toto právo porušila, stalo se toto léno svobodným. Jeť dle přirozených práv známo, že odstoupí-li jedna strana od míru, i druhá strana jím není vázána. Protože zde dominus directus (král český) vévodům lehnickým privilej a právo dispozice odňal, ztratil felonii své dominium directum.

S rakouské strany bylo proti tomu napsány »Eines treuliebenden Schlesiens A. C. Gedanken über das Preussisch-Brandenburgische Rechtsgegründete Eigenthum.«⁵³⁾ Dokazovalo se v něm o Krňovsku, že bylo pro všechny časy lenní povahy. Bylo jako takové nejdříve říši německé, pak Čechám podrobno. Nemohlo proto jako prosté vlastnictví na nikoho býti zcizeno. S rakouské strany vyšlo ještě »Aktenmässige und rechtliche Gegen-Information« a »Kurze Beantwortung der s. g. Näheren Ausführung.« Na to byly

⁴⁹⁾ Slavík, 35.

⁵⁰⁾ Grünhagen, l. c., č. 140.

⁵¹⁾ Preuss. Staatsschriften, I., 96 a násl.

⁵²⁾ L. c., č. 120 a násl.

⁵³⁾ Europäische Staatskanzlei, 80 sv., 182 a násl.

s pruské strany ještě uveřejněny »Kurze Remarquen.«⁵⁴⁾

Pruské vývody, jak uvádí Grünhagen, neměly ve veřejném mínění tak neúspěchu svou vnitřní podstatou, jako spíše notorickou nepřízní, s jakou se shlíželo na pruskou historii.⁵⁵⁾ Vítězný postup Fridricha II. a také zahraniční situace daly pruským právníkům za pravdu. Kolem zemí habsburských začaly se uzavíratí spolky, které připraviti měly Marii Terezii nejen o Slezsko, nýbrž i o všechny země české. Bavorsky již smlouvou z r. 1670 s Francií měly slíbeno království české.⁵⁶⁾ Po svém vpádu do Slezska nabízel Fridrich Sasku za pomoc proti Marii Terezii i část Čech,⁵⁷⁾ později i celé Čechy a také část Horního Slezska.⁵⁸⁾ Též Marie Terezie vyjednává se Saskem. Chce mu postoupiti tři kraje české na sto let.⁵⁹⁾ Proti Marii Terezii uzavírá se spolek mezi Francií, Španělskem, Pruskem, Bavorskem a Saskem.⁶⁰⁾ V jednání diplomatickém parcelují se všechny země české mezi Bavorsko, Sasko a Prusko; pretendenti podělují se tituly krále českého a moravského. Bavorsko a Sasko usnášejí se ve Frankfurtu dne 19. září 1741 na smlouvě, která má býti rozdělena, co Marii Terezii bude odňato (traité de partage).⁶¹⁾ Takovýto zahraniční stav tiskne Marii Terezii velice. Musí povoliti Prusku, aby zachránila ostatní země. Z předběžného jednání mírového zajímavý jsou strašné podmínky, které »neznámou osobou« byly nadiktovány a anglickému prostředníku Thomasovi Robinsonovi sdčeny: »Toute la Basse Silésie. La rivière de Neisse pour limite. La ville de Neisse aussi bien que Glatz. De l'autre côté de l'Oder les anciens limites entre les duchès de Brieg et d'Oppeln. Namslau à nous. Les affaires des religions in statu quo. Point de dépedance de la Bohème. Cession éternelle.«⁶²⁾

⁵⁴⁾ Preuss. Staatschr., I., 220.

⁵⁵⁾ Grünhagen, Gesch. d. ersten schl. Kr., I., 141.

⁵⁶⁾ Goll, Válka a země koruny české (1740—1742), I., 5.

⁵⁷⁾ L. c., 43.

⁵⁸⁾ L. c., č. 45.

⁵⁹⁾ L. c., č. 54.

⁶⁰⁾ L. c., č. 66 a násl.

⁶¹⁾ L. c., č. 81.

⁶²⁾ Mittheilungen des k. u. k. Kriegsarchivs, N. F., V. 285.

Marie Terezie byla ochotna odstoupiti Dolní Slezsko až k řece Nise »sans aucune dépendance du Royaume de Bohême«, nikoli však Nisu a Kladsko, poněvadž o ně se vůbec nikdy nejednalo.⁶³⁾ V tajném mírovém prelimináři v Malém Snellendorfu ze dne 9. října 1741 však již nabízela město Nisu; vše »avec toute souveraineté et indépendance de qui que ce soit.« V německém překladu se to překládalo: mit der gesamten Oberhoheit und Unabhängigkeit von wem es immer sei.«⁶⁴⁾ Když nebylo jednání toto ztajeno, počaly operace válečné znovu, a po porážce u Chotusic (17. května 1742) došlo k míru. Jeho preliminárie byly sepsány ve Vratislavi 11. června 1742.⁶⁵⁾ Uzavřeli je král pruský »et sa Majesté la reine de Hongrie et de Bohême,« jejich dědicové a nástupcové a všichni jejich stavové. Marie Terezie postoupila králi pruskému Dolní a Horní Slezsko, vyjímajíc knížectví Těšínské, město Opavu a vše, co je až k řece Opavě a dále město Kladsko »avec toute la souveraineté et indépendance du Royaume de Bohême. V článku XI. byl pojat do smlouvy také král anglický, car ruský a král polský. Definitivní mír uzavřel se dne 28. července 1742 v Berlíně.⁶⁶⁾ V něm nalézají se ještě další články o stavech království českého a vévodském titulu slezském. V čl. XI. vzdala se Marie Terezie a zavázala se, že také stavové království českého se vzdají všeho práva lenního, které vykonávala česká koruna na některých státech, městech a obvodech, náležejících domu braniborskému. Nebudou proto budoucně více lény koruny české, nýbrž platiti budou za svobodné. Královna uherská a česká přislíbila dále v čl. XII. že přiměje stavy české, aby vydali renunciaci na všechny státy, které byly dosud odvislé od české koruny a které postoupeny byly pruskému králi »avec toute la Souveraineté et Indépendance de la susdite Couronne.« Dle čl. XIII. prohlásila dále královna uherská a česká za sebe a své dědice a nástupce, že budou nyní a vždy budoucně dávatí králi pruskému a jeho dědicům a nástupcům trvale »le titre

⁶³⁾ L. c., č. 294 (15./9. 1741).

⁶⁴⁾ L. c., č. 285.

⁶⁵⁾ W e n c k, Codex juris gentium recentissimi, I., 734.

⁶⁶⁾ W e n c k, I. c., č. 739.

de Duc Souverain de Silésie et de comte souverain de Glatz.« Týž titul svrchované vévodkyně má také královna uherská a česká. Když došlo ke komisionálnímu recesu o hranicích dne 6. prosince 1742, dával se již Fridrichovi nový titul »der souveraine u. oberste Herzog in Schlesien und der souveraine Prinz der Grafschaft Glatz.«⁶⁷⁾

Renunciace, od českých stavů v čl. XI. a XII. žádaná, byla stavy českými na sněmu dne 16. července 1743 prohlášena.⁶⁸⁾ List o tom opatřen byl stavovskou pečeti. Když na to král pruský namítal, že na něm nejsou podpisy, vydala mu královská dvorská kancelář česká osvědčení ze dne 10. srpna 1743, že takovým způsobem se všechny akty vydávají a že také uznání pragmatické sankce žádnou jinou formou se nestalo.

V souvislosti s mírem vratislavským prohlásila se i králem polským Augustem II. dne 23. července 1742 mírová deklarace a přislíbeno zároveň uzavření spolku krále polského s Marií Terezií.⁶⁹⁾ Spolek tento byl také smlouvou ze dne 20. prosince 1743 uzavřen. V jejím čl. III. prohlásil král polský, že Marii Terezií a její dědice a potomky v pokojné držbě všech jejích zemí dědičných zaručuje (versichern und gewähren).⁷⁰⁾

Na míru berlínském nezměnila ničeho ani druhá válka slezská. Mír drážďanský ze dne 25. prosince 1745 stvrzuje jej se všemi jeho renunciacemi, zejména také se strany stavů českých.⁷¹⁾ V konvenci ze dne 26. května 1745⁷²⁾ a v garanci ze dne 19. září 1746⁷³⁾ přislíbil král anglický, že se postará, aby drážďanský mír byl i stavy německé říše zaručen. Při té příležitosti povstala otázka, zda pruský král má od nabyté výsosti nad Slezskem vzhledem ku říši upustiti. Většina hlasů v tom se shodla, že garance nemá jinak se převzítí než »mit Vor- und Beibehaltung der Reichsgerechtsame über Schlesien.« V dobrém zdání říšského sně-

⁶⁷⁾ L. c., č. 749.

⁶⁸⁾ L. c., č. 779 a násl.

⁶⁹⁾ L. c., č. 719.

⁷⁰⁾ L. c., č. 725.

⁷¹⁾ W e n c k, l. c., II., 194.

⁷²⁾ L. c., č. 192.

mu ze dne 14. května 1751, od císaře schváleném, tutěž stojí, že se garance stala »mit Vor- und Beybehaltung der jurium imperii.« Ale přes to užíval král pruský stále ještě titulu suverenního vévody ve Slezsku, a tento titul dávala mu i kancelář říšská.⁷⁴⁾

Když Marie Terezie ve spojení s jinými mocnostmi k nové válce na rok 1757 se chystala, předešel ji Fridrich II. a vpadl r. 1756 do Saska a Čech. S rakouské strany se proti tomu ohlásilo, že král pruský porušil říšský mír, a že německá říše musí Čechy jako každou jinou zemi říšskou podle exekučního řádu chrániti. V Berlíně se na to odpovídělo: Dům rakouský chce sice s královstvím českým státi pod ochranou říše, ale nikoli pod její pravomocí. Čeští publicisté (Neumann de Puchholtz a Jordán) tvrdí s největší horlivostí, že král český v příčině zemského míru ani říšskému soudu komornímu nepodléhá, aniž je říšským zákonům podroben, nýbrž má právo proti svým sousedům válku vésti jako neodvislý kníže (als unabhängiger Fürst). Při readmisi r. 1708 vyhradilo si sice české kurfirství (Kurböhmen) ochranu říše, ale nepodrobilo se nijak pravomoci říšské, nýbrž vyhradilo si všechna svá práva, privilegia fori, svobody a oprávnění dle výslovných slov císařského dekretu ze dne 6. září 1708. Dům rakouský rád by požíval ochrany říšské, pokládá-li se od některého stavu říšského za uražena, ale naproti tomu nechce říši nikterak podléhati a u jejích soudů právo bráti. To odporuje vší slušnosti, všem pravidlům občanské společnosti a právním základům přirozeného práva. Proti prvotním právům lidským nemohou platiti žádná privilegia, která si dům rakouský beztak sám dal a také žádná snesení říšská, která si tento dům svou všemocí vynutiti míní, nýbrž jsou sama sebou neplatná a nicotná. Co je domu rakouskému právem, musí i jiným říšským stavům býti právem. Poněvadž pak rakouský dům se učinil v příčině svých říšských zemí úplně neodvislý, nepokládaje se zemským mírem za zavázána, a poněvadž tímto domem uražený říšský stav nemůže se od říše proti

⁷³⁾ L. c., č. 203.

⁷⁴⁾ Häberlin, Handbuch des deutschen Staatsrechts, I., 94, Wenck, I. c., č. 532.

němu ani práva ani pomoci nadíti, musí býti takový říšský stav oprávněn, aby své právo zbraněmi hledal, a říše není oprávněna, aby se do toho mísila a domu rakouskému pomoc poskytovala. Ochrana zemského míru nemůže tedy domu rakouskému nijak prospěti. Ve Vídni na to odpověděli, že král pruský, měl-li příčinu k žalobě, nemusil míti žádného strachu ze soukromých vývodů některých českých spisovatelů. Král Ferdinand II. sám se kdysi proslovil, že král český je říšskými zákony vázán a také jimi chráněn.⁷⁵⁾

Na říšském sněmu v Řezně byla pak říšská exekuce proti Prusku dne 17. ledna 1757 usnesena. Sedmiletá válka která počala, skončila se mírem v Hubertusburgu z 15. února 1763.⁷⁶⁾ Jeho článkem XII. byly stvrzeny všechny míry dřívější.

PRAKTICKÉ PŘÍPADY.

Ustanovení §u 1174 ob. obč. z. nelze vztahovati na všechny nedovolené smlouvy, nýbrž pouze na takové, při kterých strana, přijímající slib jednání nedovoleného, dává za výkon a provedení jeho slibujícímu odměnu.

Žalobce koupil v září 1918 od žalovaného dva sudy odpadkových tuků po 34 K za jeden kg a zaplatil mu předem ujednanou kupní cenu 13.204 K, ač věděl, že tuky ty byly nař. min. obch. ze dne 28. prosince 1917 č. 518. ř. z. státem zabaveny a dány pod závěru a že přijímací cena jich byla ustanovena na K 9.50 za 1 kg.

Ježto žalovaný tuků vůbec nedodal, domáhal se žalobce žalobou vrácení zaplacené kupní ceny. Obě nižší stolice žalobu bez připuštění důkazů, stranami nabídnutých, zamítly dovolávající se ustanovení § 1174. ob. obč. zák.

Nejvyšší soud rozsudky obou nižších stolic zrušil, přikázal věc soudu první stolice k dalšímu jednání a vynesení nového rozsudku. O d ů v o d n ě n í: Obě nižší stolice vycháze-

⁷⁵⁾ Häberlin, l. c., č. 92 a násl.

⁷⁶⁾ Wenck, III., 368.